

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
42

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-29-X

BRNO 2001

PŘEHLED VÝZKUMŮ 42 (2000)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>
- Odpovědný redaktor: Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš,
Alice Del Maschio
- Na titulním listě:
1. Výřez jihovýchodní části historického jádra města Brna z plánu z roku 1754 (Archiv města Brna, Sbirka map a plánů K11).
Uložení Portos//D:/scanner/PV 2000/PV/Pvtif.tif
 2. Dvě středověká aquamanile ve tvaru beránka a koníčka, pocházející z odpadních jímek, odkrytých roku 2000 při výzkumu severozápadní části tzv. „Velkého Špalíčku“ v Brně (Dominikánská 3, 5, 7). Foto Karel Šabata, Museum města Brna.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2001 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

vami suterénních prostor domu na ulici 28. října. Objekt se nachází v centru městské památkové zóny Moravská Ostrava. Výzkumem byla zachycena báze intaktní středověké kulturní vrstvy, narušené při budování novověké stavby. Z této vrstvy pochází početný soubor středověké keramiky datovatelné do 14.-15. století (PÚO akce č. 7/00).

M. ě. Zábřeh, Shopping Park IKEA Ostrava. Středověk, novověk. Záchraný výzkum.

V průběhu měsíců října a listopadu roku 2000 proběhl záchraný archeologický výzkum na ploše stavby nového nákupního centra Shopping Park IKEA Ostrava, situovaného severozápadně od křižovatky ulic Rudné a Výškovické v městské části Ostrava-Zábřeh. Při rozsáhlých zemních pracích v areálu o výměře cca 19 ha byly zjištěny zejména pozůstatky novodobé antropogenní činnosti, související s ukončením provozu nedaleké pískovny, částečně i se zemědělskou produkcí. Z odtěžených podomíchní vrstvy byl získán nepatrný soubor keramiky (7 zlomků) datovatelné do 14. století.

Marek Kiecoň, SPÚ v Ostravě, arch. odd. Opava

Resumé:

Ostrava (Bez. Ostrava), 28. října Str. 21, Parc. Nr. 23. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Ostrava-Zábřeh (Bez. Ostrava), Shopping Park IKEA Ostrava. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

PERNŠTEJN (okr. Žďár nad Sázavou)

„Hrad Pernštejn“. Středověk, novověk. Hrad. Záchraný výzkum.

V listopadu a prosinci 2000 provedli pracovníci archeologického oddělení SPÚ v Brně záchraný výzkum při budování kanalizačního systému v prostoru hradu Pernštejna. Rýhy pro potrubí prořaly podélně opevňovací příkopy vlastního hradu i předhradí. Poté bylo zahájeno budování čističky odpadních vod v údolí Nedvědičky pod hradem, poblíž osady Pernštejn.

Opevňovací příkopy v místech zasažených kanalizací byly zbudovány v 16. století, a proto souvrství, které se nacházelo na jejich dně, je výsledkem jejich postupného zanášení během následujících několika set let. Zcela ojediněle zde byla nalezena militaria (hrot šípu do kuše). To svědčí o tom, že příkopy záhy po svém dobudování již přestávaly plnit svoji hlavní obranou funkci a sloužily druhotně jako odpadiště především rozbitého keramického, porcelánového i skleněného nádobí a vyhořelých zbytků tuhých paliv z otopných zařízení hradu. Místy zde bylo také značné množství žele-

zářské strusky, která je dokladem vyspělého hutnictví a kovářství, provozovaného na předhradí. Za pozitivum můžeme bezesporu považovat i to, že se místy podařilo zachytit původní dno příkopu vylámaného do tvrdého skalního podloží. Z toho můžeme usuzovat, že byl příkop v závislosti na svažitosti terénu o 1 až 2 m hlubší než je dnešní úroveň jeho dna. Jinak během výkopových prací, průběžně sledovaných, nedošlo k narušení žádných důležitých objektů nebo situací, a proto se během výzkumu vzorkovaly a dokumentovaly pouze profily rýh pro kanalizační potrubí.

Při budování čističky odpadních vod v údolí říčky Nedvědičky k narušení archeologických památek nedošlo. Odkryly se zde pouze vodou ohlazené balvany značných rozměrů, pokryté zhruba 1,0 m mocnou vrstvou nivních sedimentů promíslených říčním štěrkem.

Stavební práce na odkanalizování hradu Pernštejna budou pokračovat za dohledu archeologů SPÚ v Brně i v roce 2001.

Hana Palátová, Radmila Stránská, Petr Vitula, Státní památkový ústav v Brně

Resumé:

Pernštejn (Bez. Žďár nad Sázavou), „Burg Pernštejn“. Mittelalter, Neuzeit. Burg. Rettungsgrabung.

PETRŮVKY (okr. Třebíč)

„Hrušová“. Doba mladohradištní, neolit. Sídliště a ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

Nová archeologická lokalita byla zjištěna 600 m SZ od okraje Petruvek. Jde o pozvolný JV svah nad dnes zaniklou vodotečí v nadmořské výšce 506-511 m vpravo silnice do Třebíče v trati „Hrušová“. Poloha lokality v ZM 1:10 000, mapa 23-44-04 je 192 mm Z s. č. a 23 mm J s. č. Roku 2000 zde bylo v místě rozorané kulturní vrstvy tmavé barvy nalezeno nevelké množství mladohradištní jemně tuhové (a jemně slídkové) a vzácně silně tuhové keramiky z hrncovitých i zásobnicovitých nádob, zdobené obvodovými rýhami (obr. 29: 3, 10), 1-3 násobnými vlnicemi (obr. 29: 1-2, 4-5) a klasovitými vrypy (ze zásobnice obr. 29: 9). Okraje hrnců jsou vně vyhnuté (obr. 29: 7-8) a vzhůru vytažené (obr. 29: 6). Materiál umožňuje datovat sídliště do průběhu 12. století a podle názvu tratě zřejmě souvisí se zaniklou osadou Hrušov, která však není zachycena v písemných pramenech (srov. Nekuda 1961). Mimo raně středověký materiál byl náhodně nalezen z obou stran vrtaný miniaturní kamenný mlátek zhotovený pravděpodobně z horniny blízké spilitu, zřejmě z neolitu (obr. 29: 11).

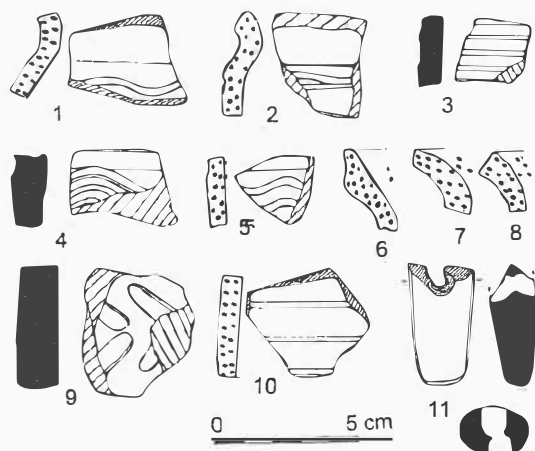
Milan Vokáč, FF MU Brno

Literatura:

Nekuda, V. 1961: Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno.

Resumé:

Petrůvky (Bez. Třebíč), „Hrušová“. Jüngere Burgwallzeit, Neolithikum. Siedlung und Streufund. Terrainbegehung.

Obr. 29. Petrůvky, mladohradištní keramika (č. 1-10, profil: černě – tuhová hmota, tečkovaně – jemně tuhová a jemně slídková hmota), zlomek neolitického nástroje (č. 11).
Materialauswahl.

PODOLÍ (okr. Brno-venkov)

„Nad paloukem“. Novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Poloha lokality v ZM ČR 1 : 10000 list 24-43-01, v souřadnicích Z s. č., J s. č.: ([424,282], [422,282], [400,281], [392,279], [389,278]) mm.

Výkopovou rýhou byla zachycena zahloubená pec (k. 502) náležící do novověkého období (rámcově 19. století). K jaké činnosti pec sloužila nebylo ovšem možné zjistit (viz. kap. Neolit, Doba bronzová).

Petr Kos, ÚAPP Brno

Literatura:

Kos, P. 2000: Podolí 2000, Nad paloukem, NZ ÚAPP Brno, č.j. 311/00.

Resumé:

Podolí (Bez. Brno-venkov), „Nad paloukem“. Neuzeit (19. Jh.). Ofen. Rettungsgrabung.

POZOŘICE (okr. Brno-venkov)

„Padělky“. Středověk, novověk. Komunikace. Záchraný výzkum.

Objekt, představující starý úvoz, byl zachycen výkopovou rýhou DOK na pomezí katastru Pozořice a Tvarožné v trati Padělky (ZM ČR 1 : 10000 list 24-43-0, 18 mm od Z s. č., 307 mm od J s. č.). Jednalo se o zaniklou polní komunikaci, která podle nálezového materiálu sloužila ještě v novověku. Není však zcela vyloučen její původ již ve středověkém období.

Petr Kos, ÚAPP Brno

Literatura:

Kos, P. 2000: Pozořice 2000, Nad pastviskem, Padělky, NZ ÚAPP Brno, č.j. 308/00.

Resumé:

Pozořice (Bez. Brno-venkov), „Padělky“. Mittelalter, Neuzeit. Verkehrsweg. Rettungsgrabung.

PROSTĚJOV (okr. Prostějov)

Okružní ulice. Středohradištní období. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

Při hloubení základových pasů pro stavbu garáží na Okružní ulici v Prostějově došlo k narušení několika hrobových jam. Jako první byl prozkoumán hrob č. 1, situovaný na jižním okraji stavbou dotčené plochy. Poměrně široká hrobová jáma byla orientována delší osou ve směru S-J a obsahovala kostrový pohřeb bez milodarů. Zesnulý ležel na zádech v natažené poloze a hlava směřovala k S. Pravá ruka ležela podél těla, levá spočívala dlaní v klíně. Severní část hrobu byla odbagrována, z lebky se dochovala pouze část mandibuly. Jako druhý jsme prozkoumali hrob č. 3. V úzké a pouze 1,5 m dlouhé hrobové jámě byla na zádech uložena kostra dospělého muže. Hlava směřovala k V. Silně pokrčené nohy spočívaly chodidly na dně hrobové jámy a kolena směřovala vzhůru. Ani v tomto případě nebyl zesnulý vybaven žádnými milodary. Teprve výzkumem dalších 7 hrobů byl nalezen materiál, jež umožnil pohřebiště spolehlivě datovat. Získaná keramika, drobné šperky (náušnice) a železné předměty (kování věder, kopí) datují nově objevené pohřebiště do velkomoravského období. Nachází se v těsné blízkosti tělesa rychlostní komunikace z Brna do Olomouce a je pravděpodobné, že část pohřebiště byla zničena při jejím budování.

Miroslav Šmíd, ÚAPP Brno